

Discriminatie in Kennemerland

Cijfers en trends

2019

Bureau Discriminatiezaken Kennemerland is een onafhankelijke antidiscriminatievoorziening die werkt aan het stimuleren van een tolerante samenleving en het tegengaan van ongelijke behandeling. Iedereen kan bij ons terecht voor advies en ondersteuning bij alle vormen van discriminatie en ongelijke behandeling. We behandelen en registreren individuele klachten, doen onderzoek, geven voorlichting en trainingen en adviseren organisaties op het gebied van antidiscriminatiebeleid en gelijke behandeling.

Bureau Discriminatiezaken Kennemerland

Postbus 284

2000 AG Haarlem

Tel. 023 5315842

info@bdkennemerland.nl

www.bdkennemerland.nl

maart 2020

Samenvatting

- In 2019 zijn 224 discriminatieklachten binnengekomen bij Bureau Discriminatiezaken Kennemerland (BDK). Dit is een stijging van 9% ten opzichte van 2018. Het aantal klachten bij het BDK ligt al jaren net iets boven de 200 en laat nu weer eens een duidelijke stijging zien.
- Naast klachten die het BDK zelf behandelt en/of registreert, zijn in 2019 door andere antidiscriminatievoorzieningen (ADV's) in Nederland 24 discriminatieklachten in behandeling genomen die zich afspeelden in Kennemerland¹. Voor het complete beeld over wat zich heeft voorgedaan in de regio Kennemerland dienen deze discriminatieincidenten te worden vermeld.
- De top drie discriminatieklachten op basis van discriminatiegrond in 2019 is:
 1. ras/afkomst
 2. handicap/chronische ziekte
 3. geslacht

Ras/afkomst staat van oudsher op nummer één. Het aantal klachten over handicap/chronische ziekte blijft hoog, en geslacht is dit jaar weer in de top 3 gekomen. Het betreft dit jaar een iets hoger aandeel mannen dat zich gediscrimineerd voelt dan normaal. Seksuele gerichtheid is verdwenen uit de top 3 en staat samen met godsdienst op een vierde plaats. Wat opvalt is dat lesbische vrouwen nauwelijks melding maken van discriminatie, terwijl we weten uit onderzoek, dat ook zij hiermee te maken hebben.

- Rassendiscriminatie gaat vooral om klachten gerelateerd aan afkomst/migratieachtergrond (48%), of belediging vanwege een donkere huidskleur (19%). We zien dat 10% van de klachten komt van (witte) Nederlanders zonder migratieachtergrond.
- We zagen eerder een sterk dalende tendens in het aantal klachten over moslimdiscriminatie in Kennemerland. Al weten we dat anti-islam gevoelens in Nederland eerder toe dan af nemen (volgens onderzoek van het Sociaal en Cultureel Planbureau). In 2019 is er ineens weer een opleving in het aantal meldingen op grond van godsdienst, waarvan 88% moslimdiscriminatie.

Tabel. Aantal klachten over moslimdiscriminatie in Kennemerland

2015	2016	2017	2018	2019
22	18	14	6	14

- De meeste discriminatieklachten spelen zich af:
 1. in de eigen woonwijk
 2. op de arbeidsmarkt
 3. in de openbare ruimte

Het aantal discriminatieklachten in de eigen woonwijk is al jaren hoog en blijft toenemen. In 2019 is er weer een duidelijke toename in het aantal meldingen over de arbeidsmarkt.

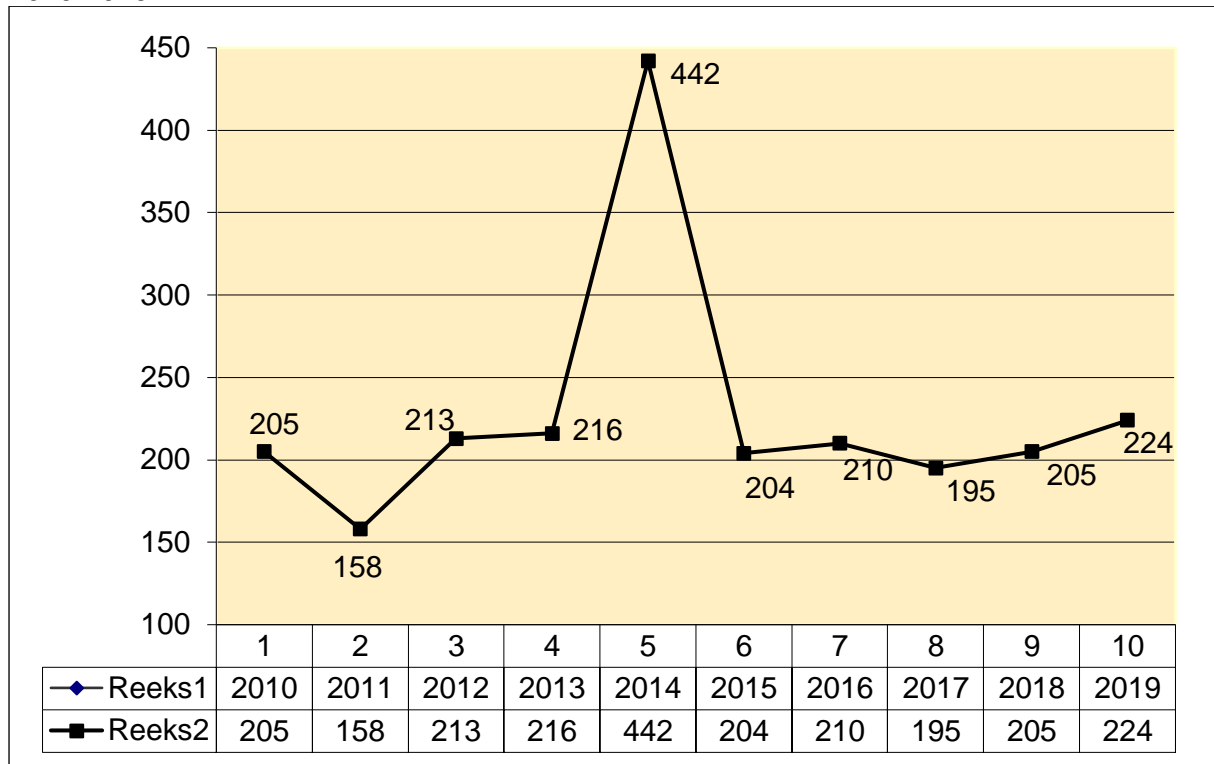
¹ De woonplaats van de melder is leidend voor welke ADV de klacht in behandeling neemt. Bijvoorbeeld: als de melder in Alkmaar woont en iets heeft meegemaakt in Haarlem, dan wordt de klacht in behandeling genomen door de ADV met het werkgebied Noord-Holland Noord.

Stijging aantal discriminatieklachten Kennemerland in 2019 met 9%

In 2019 kwamen bij Bureau Discriminatiezaken Kennemerland (BDK) 224 klachten binnen over ongelijke behandeling, belediging en discriminatie. Dit is een stijging van 9% in vergelijking met het voorgaande jaar. Opvallend omdat het aantal klachten al jarenlang rond de 205 ligt, enkele jaren met pieken en dalen daargelaten².

We bespreken in de komende paragrafen de belangrijkste ontwikkelingen.

Grafiek 1. Aantal geregistreerde klachten bij Bureau Discriminatiezaken Kennemerland 2010-2019

Bron: klachtenregistratie, Bureau Discriminatiezaken Kennemerland

Het gemiddeld aantal geregistreerde discriminatieklachten per jaar lag de afgelopen tien jaar op 258.

Naast klachten die het BDK zelf behandelt en/of registreert zijn in 2019 door andere antidiscriminatievoorzieningen (ADV's) 24 discriminatieklachten in behandeling genomen die zich afspeelden in Kennemerland. Het betreft 19 zaken in Haarlemmermeer, twee zaken in Haarlem en een zaak in respectievelijk Heemstede, Uitgeest en Zandvoort. Voor het complete beeld over discriminatie dat zich heeft voorgedaan in de regio Kennemerland dienen deze incidenten te worden vermeld. Ze worden in deze notitie echter niet meegeteld en gespecificeerd in de tabellen.

² In 2011 was er een substantiële daling van het aantal klachten dat via de politie binnenkwam. In 2014 deed Wilders zijn uitspraken over minder Marokkanen, hierover kwamen 184 meldingen binnen.

Discriminatiegrond: toename meldingen over handicap/chronische ziekte en moslimdiscriminatie

Artikel 1 van de Grondwet is helder over discriminatie: het is verboden. Dat staat ook in de Algemene wet gelijke behandeling en in het Wetboek van Strafrecht wordt discriminatie strafbaar gesteld.

Er zijn verschillende gronden waarop gediscrimineerd kan worden. De discriminatiegronden die het BDK aan de hand hiervan onderscheidt in de klachtbehandeling en registratie³ staan in tabel 1.

Tabel 1. Klachten naar discriminatiegrond

Gronden	2017	%	2018	%	2019	%
Ras/afkomst/huidskleur (1)	101	50%	139	65%	139	58%
Handicap/chronische ziekte	26	13%	15	7%	27	11%
Geslacht	17	8%	15	7%	20	8%
(Homo)seksuele gerichtheid	19	10%	21	10%	16	7%
Godsdienst (2)	15	8%	8	4%	16	7%
Leeftijd	7	4%	6	3%	9	4%
Nationaliteit	5	2%	1	0,5%	4	2%
Politieke overtuiging	1	0,5%	1	0,5%	0	0%
Overige en niet-wettelijke gronden	11	5%	7	3%	7	3%
Totaal	202	100%	213	100%	238	100%

Bron: klachtenregistratie Bureau Discriminatiezaken Kennemerland

(1) 2019: inclusief 10x anti joods

(2) 2019: inclusief 14x moslimdiscriminatie

Soms is per klacht sprake van meer discriminatiegronden.

Rassendiscriminatie

De meeste klachten (58%) die bij het BDK binnenkomen gaan over rassendiscriminatie. Dit betreft ras, afkomst en huidskleur. Het procentuele aandeel van rassendiscriminatie fluctueert sterk van jaar tot jaar, maar het is altijd de meest gemelde grond.

In 2019 gaat rassendiscriminatie vooral om klachten gerelateerd aan afkomst/ /migratieachtergrond (48%), of belediging vanwege een donkere huidskleur (19%). Naaste burens maken bijvoorbeeld beledigende opmerkingen als "rot buitenlander", "tering buitenlander" als mensen een niet Nederlandse achtergrond hebben. We zien dat 6% van de klachten komt van (witte) Nederlanders zonder migratieachtergrond. Bijvoorbeeld een begeleider van een jongen meldt dat hij uitlatingen doet over buitenlanders/vluchtelingen die alles inpikken. En dat vluchtelingen in hun eigen land moeten blijven en daar vechten. Of een witte vrouw wordt op een Sinterklaas viering uitgemaakt voor racist. Circa 7% van de racismeklachten gaat over antisemitisme.

De discussie over de rol van Zwarte Piet bij het Sinterklaasfeest was in 2019 niet minder heftig dan eerdere jaren. Dit leidde bij het BDK in 2019 tot 8 klachten over de figuur Zwarte Piet.

De figuur van Zwarte Piet is de afgelopen jaren in Nederland duidelijk veranderd. Ook in de publieke opinie zien we een verschuiving richting voorkeur voor 'anderskleurige en roetveeg' Pieten.

³ In een landelijk registratiesysteem dat alle antidiscriminatievoorzieningen in Nederland gebruiken.

'Het debat is nog niet beslecht, maar de gewelddadige gebeurtenissen van 2019 richting activisten die anti-Zwarte Piet zijn lijken de positie van Zwarte Piet verder te hebben verzwakt. Kick Out Zwarte Piet en andere activisten hebben Piet in het defensief gedrongen'. (Volkskrant, 17 nov 2019).

Er is in 2019 melding gemaakt van 10 anti-joodse incidenten. Het gaat vooral om gerichte scheldpartijen. In één zaak is er sprake van bedreiging in combinatie met bekladding van een huis met hakenkruisen.

Tabel 2. Aantal klachten over antisemitisme in Kennemerland

2015	2016	2017	2018	2019
2	3	6	5	10

Bekladdingen worden toegerekend aan de openbare ruimte. In 2019 registreerde het BDK 11 keer bekladdingen met (willekeurig geplaatste) hakenkruisen. Er is hierbij geen sprake van doelbekladdingen, dat wil zeggen gericht tegen een joodse inwoner of eigenaar van een winkel.

Rassendiscriminatie is wijd verbreid en komt op vrijwel alle terreinen (locaties) veelvuldig voor (zie ook kruistabel 5), maar vooral in de eigen buurt/wijk en in de openbare ruimte. Ook op de arbeidsmarkt en bij commerciële voorzieningen en in het onderwijs is relatief veel sprake van discriminatie op grond van ras/afkomst/huidskleur.

Handicap/chronische ziekte

Het aantal klachten op grond van handicap of chronische ziekte is in 2019 sterk gestegen en weer terug op het niveau van 2017 met 27 klachten (11%).

Het betreft overwegend voorvallen bij commerciële dienstverlening (detailhandel, banken/verzekeringen en OV) en bij collectieve voorzieningen (gezondheidszorg, overheden, welzijnsorganisaties, justitie). Daarnaast gaat het vaak om incidenten op de arbeidsmarkt.

(Homo)seksuele gerichtheid

Het aantal klachten op grond van (homo)seksuele gerichtheid is in 2019 gedaald van 21 klachten in 2018 naar 16 klachten. Het betreft 7% van het totale aantal klachten.

Circa 80% van de incidenten wordt gemeld door homoseksuele mannen en ze vinden veelal plaats in de eigen woonomgeving en de openbare ruimte. Uit het Pink Panel onderzoek komt naar voren dat ook veel lesbische vrouwen last hebben van discriminatie. Maar dat wordt dus vrijwel niet gemeld bij Bureau Discriminatiezaken Kennemerland.

Geslacht

De 20 discriminatieklachten komen in elf gevallen van vrouwen (vier keer zwangerschap) en in één geval van een transgender. In zes zaken betreft het mannen die melding maken van discriminatie. Discriminatie op grond van geslacht speelt zich met name af op de arbeidsmarkt. Er worden bijvoorbeeld alleen meisjes gevraagd als medewerker voor een souvenirshop of mensen willen alleen vrouwelijke schoonmakers.

Godsdienst

Bij het aantal klachten over godsdienst zagen we tot 2018 een duidelijke afname. In 2019 is er weer een opleving. Dit betreft vooral klachten over moslimdiscriminatie (14 van de 16 meldingen). We kregen in eerdere jaren al signalen dat de alledaagse discriminatie of vijandigheid jegens moslims niet minder is geworden.

Tabel 3. Aantal klachten over moslimdiscriminatie in Kennemerland

2015	2016	2017	2018	2019
22	18	14	6	14

Uit onderzoek blijkt dat Nederlanders in toenemende mate de West-Europese leefwijze en die van moslims onverenigbaar vinden: in 2008/2009 was 39% van de geïnterviewde Nederlanders het hiermee eens, in 2016/2017 stond 45% hier achter⁴.

Maatschappelijk terrein: aandeel burencollicten in de eigen woonwijk hoog en weer opvallend meer klachten over discriminatie op de werkvloer

Discriminatie kan zich op verschillende terreinen (locaties) in de maatschappij voordoen. In tabel 4. zijn de klachten uitgesplitst naar maatschappelijk terrein.

Tabel 4. Klachten naar maatschappelijk terrein

	2017	%	2018	%	2019	%
Buurt / wijk	37	19%	43	21%	50	22%
Arbeidsmarkt	34	17%	29	14%	44	20%
Openbare ruimte	26	13%	24	12%	30	13%
Commerciële dienstverlening	21	11%	22	11%	27	12%
Collectieve voorzieningen	17	9%	26	13%	15	7%
Onderwijs	10	5%	9	4%	13	6%
Media en reclame	4	3%	14	7%	9	4%
Privésfeer	*	-	10	5%	9	4%
Horeca/amusement	16	8%	11	5%	7	3%
Politie/OM/Vreemdelingenpolitie	6	3%	0	0%	7	3%
Publieke en politieke opinie	6	3%	6	3%	5	2%
Sport en recreatie	7	4%	3	2%	4	2%
Huisvesting	6	3%	4	1%	2	1%
Overig	5	5%	4	1%	2	1%
Totaal	195	100%	205	100%	224	100%

Bron: klachtenregistratie Bureau Discriminatiezaken Kennemerland

* In 2017 is het terrein privésfeer bij overig gerekend

Buurt en wijk

We zien de afgelopen jaren een geleidelijke toename van het aantal discriminatie-incidenten dat zich afspeelt in de eigen woonwijk. Ongeveer een vijfde van de klachten betreft buurt en wijk. In 2019 worden hierover 50 klachten (22%) gemeld tegenover 43 klachten (21%) in 2018.

Bijna 90% gaat over ras/afkomst/huidskleur, 8% van de klachten gaat over discriminatie van moslims/islam en 6% over (homo)seksuele gerichtheid. Heel veel klachten gaan over voorvallen tussen directe burens.

Arbeidsmarkt

De arbeidsmarkt staat al een aantal jaar niet meer bovenaan, maar we zien in 2019 ineens weer een sterke toename, ook procentueel, van het aantal klachten over de arbeidsmarkt. Het aandeel ligt in 2019 met 44 klachten op 20%. Precies een vijfde.

De helft van de klachten gaat over zaken die zich afspeelden op de werkvloer (50%). Tijdens het werk worden mensen beledigd of buitengesloten door collega's of klanten of ongelijk behandeld door hun leidinggevende. Dit zien we de afgelopen jaren steeds meer toenemen. Discriminatie tijdens het werving- en selectietraject staat met een aandeel van 32% op de tweede plaats. Dit ligt al jaren rond de 30%.

Over welke grond gaat discriminatie meestal op de arbeidsmarkt? Als we specificeren naar discriminatiegronden zien we dat het in 43% van de gevallen gaat over ras/afkomst/huidskleur. Geslacht komt op de tweede plaats met 20%. In vijf gevallen was er

⁴ De sociale staat van Nederland, SCP, 2017. Geen recente data in onderzoek 2019.

een relatie met zwangerschap; vrouwen werden tegengewerkt, hun contract werd niet verlengd of ze kregen niet dezelfde kansen als anderen.
In 14% van de gevallen gaat het om klachten over de discriminatiegrond handicap of chronische ziekte.

Openbare ruimte

Het aantal klachten over incidenten in de openbare ruimte is in 2019 gestegen naar 30.

Mensen worden op straat discriminerend uitgescholden, bespuugd, gepest of mishandeld, in de meeste gevallen (80%) vanwege hun ras/afkomst/huidskleur. Hier is helaas vaak weinig tegen te doen omdat het meestal om onbekende daders gaat. In 13% van de gevallen is het gericht tegen homoseksuelen (het zijn vooral mannen die melden), en bij 10% gaat het om beledigende opmerkingen richting moslims.

Bekladdingen worden ook toegerekend aan de openbare ruimte.

Commerciële dienstverlening

Onder commerciële dienstverlening registreren we banken/verzekeraars, detailhandel en openbaar vervoer. De klachten gaan in ruim 40% van de gevallen over discriminatie bij de detailhandel. Bijvoorbeeld mensen met een hulphond worden een winkel uitgezet of er wordt gemeld dat er Zwarte Pieten in de etalage van een winkel te zien zijn.

Waar komt wat het meeste voor?

In onderstaande kruistabel is af te lezen waar een bepaalde discriminatiegrond vooral voorkomt. Een voorbeeld: discriminatie op geslacht speelt vooral op de arbeidsmarkt en bij de commerciële dienstverlening.

In de tekst bij gronden en terreinen hebben we de bijzonderheden al eerder toegelicht.

Tabel 5. Kruistabel: Aantal klachten discriminatiegrond x terrein

	Ras/ afkomst/ huidskleur	Handicap/ chr. ziekte	Geslacht	Godsdienst	(Homo) seksuele gerichtheid	Leeftijd	Nationaliteit	Overige gronden	Niet-wet. gronden	Totaal
Buurt/Wijk	44			4	3			1		50
Arbeidsmarkt	19	6	9	3	2	5	1	1	2	44
Openbare ruimte/publiek domein	24			3	4					30
Commerciële dienstverlening	10	9	5		1	1			1	27
Collectieve voorzieningen	3	6	1			2	3	1		15
Onderwijs	10	2	1	2	2					13
Media/Reclame	6	1	2	2						9
Privésfeer	6		1		2					9
Horeca/amusement	5	1	1							7
Politie/OM/Vreemd. politie	6							1		7
Publieke/politieke opinie	2			1	2					5
Sport/recreatie	2	2								4
Huisvesting	1					1				2
Onbekend / Overig	1			1						2

Aard: meer bedreigingen in 2019

De wijze waarop discriminatie geuit wordt noemen we de aard van de discriminatie. Vijandige bejegening omvat vooral beledigende scheldpartijen en bekladdingen. Omstreden behandeling gaat over anders behandelen en uitsluiten. Mensen worden belemmerd of uitgesloten van toegang tot werk, diensten of voorzieningen. Denk bij de laatste aan weigering van toegang tot uitgaansgelegenheden.

Het aandeel vijandige bejegening neemt elk jaar toe. In 2019 betreft het 64% van de klachten. Het gaat hierbij vooral om beledigen, pesten, kwaadspreken. In een kwart van de gevallen spelen stereotypering en stigmatisering een rol. Bekladdingen vallen ook onder vijandige bejegening. Omstreden behandeling betreft jaarlijks ongeveer een derde van de klachten. Het aandeel bedreiging is in 2019 sterk toegenomen naar 26 (12%). Het aantal meldingen van daadwerkelijk geweld fluctueert.

Tabel 6. Aard van de klachten

	2017	%	2018	%	2019	%
Vijandige bejegening	99	43%	117	54%	144	64%
Omstreden behandeling	81	35%	63	29%	74	33%
Bedreiging	19	8%	18	8%	26	12%
Geweld	10	4%	19	8,5%	8	4%
Overig	21	9%	1	0,5%	4	2%
Totaal	230	100%	218	100%	255	100%

Soms is per klacht sprake van meer wijzen waarop discriminatie wordt geuit.

Gemeenten: Haarlem en Haarlemmermeer hoogste aantal discriminatieklachten

Haarlem voert de lijst aan als het gaat om het absolute aantal discriminatieklachten per gemeente. Haarlemmermeer volgt op afstand. Haarlemmermeer heeft een minder stedelijk karakter dan Haarlem. Uit onderzoek blijkt dat de mate van verstedelijking een relatie heeft met de prevalentie van discriminatie.

Echter, het feit dat luchthaven Schiphol is gelegen in Haarlemmermeer zorgt ervoor dat er 19 discriminatieklachten bij andere antidiscriminatievoorzieningen (ADV's) zijn ingediend en door hen zijn behandeld. De woonplaats van deze 19 melders ligt buiten Kennemerland. Dit maakt het totaal aantal klachten dat zich afspeelt in Haarlemmermeer op basis van plaats voorval 69. Velsen en Beverwijk staan op de derde en vierde plaats.

Tabel 7. Aantal klachten per gemeente

	1. Klachten ADV KEN, woonplaats melder	2. Klachten ADV KEN, plaats voorval	3. Klachten, behandeld door andere ADV's dan ADV KEN, plaats voorval	4 Totaal alle klachten KEN, plaats voorval
Haarlem	79	64	2	66
Haarlemmermeer	52	50	19	69
Velsen	32	28	-	28
Beverwijk	17	15	-	15
Bloemendaal	5	4	-	4
Heemskerk	10	11	-	11
Heemstede	7	8	1	9
Uitgeest	4	3	1	4
Zandvoort	9	7	1	8
Overige gemeenten, niet van toepassing en onbekend	9	34	-	-
Totaal	224	224	24	

In de vier bovenstaande kolommen zijn verschillende uitgangspunten gehanteerd. In kolom 1 staan de klachten die door het BDK (ADV Kennemerland) zijn behandeld, op basis van woonplaats melder.

In kolom 2 staan de klachten die door het BDK zijn behandeld op basis van plaats voorval. Het incident heeft in die betreffende gemeente plaatsgevonden. Soms behandelen ADV's gevestigd in andere regio's klachten die in het werkgebied Kennemerland vallen omdat de melders wonen in de regio die wordt bediend door een andere ADV. Die aantallen staan in kolom 3. In kolom 4 staat het totaal per gemeente, op basis van plaats voorval.

Met name de gemeente Haarlemmermeer valt op. De aantallen in kolom 3 gaan in de meeste gevallen om Schiphol, waar mensen uit heel Nederland komen en een discriminatie ervaring hebben. Dit wordt dan gemeld bij de ADV in de eigen regio.

In de jaarlijkse monitor Discriminatie Noord-Holland, waarin de cijfers over discriminatiemeldingen van drie ADV's en de politie in de eenheid Noord-Holland gepresenteerd worden, zijn meer cijfers te vinden. Dit is vanaf 23 april te bekijken op bdkennemerland.nl of op discriminatie.nl. Op de laatstgenoemde website staan ook landelijke discriminatiecijfers.